

**VILNIAUS UNIVERSITETAS
GAMTOS MOKSLŲ FAKULTETAS
EKOLOGIJOS IR APLINKOTYROS CENTRAS**

Ina Griazina

**BEBRAVIEČIŲ AUGALIJOS CHARAKTERISTIKA:
BEBRŲ PIEVOS IR BEBRŲ TROBELĖS**

Magistro darbas

(EKOLOGIJA)

Mokslinis vadovas
doc. dr. A. Ulevičius
Mokslinis konsultantas
dr. D. Matulevičiūtė

Vilnius, 2011

IVADAS

Upinis bebras (*Castor fiber* L.) apsigyvena vandens telkinių pakrantėse, apaugusiose įvairiais lapuočiais medžiais ir krūmais, žoliniais augalais. Jie įsikuria didelėse ir mažose upėse bei upeliuose, įvairių tipų ežeruose ir pelkėse taip pat antropogeninės kilmės vandens telkiniuose – melioracijos kanaluose, vandens saugyklose, tvenkiniuose, durpynų karjeruose (Prūsaitė, 1988). Lietuvoje didžioji bebrų populiacijos dalis gyvena melioracijos kanaluose, o prognozuojamas jų skaičius šiuo metu gali viršyti 100 000 individų (Ulevičius, 2008).

Bebrai vadinami ekosistemų inžinieriais – rūšimis, galinčiomis tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti energijos ir medžiagų srautus ekosistemoje ir taip sukelti įvairių rūšių fizinės būklės pakitimus. Toks jų poveikis gali tiek teigiamai, tiek ir neigiamai paveikti augalų rūšinę įvairovę ir gausumą bebravietėje. Ištirta, kad bebrai, keisdami geomorfologines ir hidrologines apgyvendinamų buveinių sąlygas, paskatina augalų bendrijų įvairovės didėjimą bei pakeičia ekologinės sukcesijos eigą jose (Jones et al., 1997, Bozsér et al., 2005).

Bebrų statybinė veikla neapsiriboja vien tik užtvankų statymu ir urvų kasimu, jie taip pat sugeba įsirengti puikius būstus – trobeles, kuriose be jų pačių prieglobtį sau randa smulkūs žinduoliai, varliagyviai, driežai bei specifinės augalų rūšys. Atšilus orams pūvanti trobelės organika tampa palankiu substratu augti rūšims, mėgstančioms turtingą biogenais ir gerai vėdinamą dirvožemį. Kalvotame Rytų Lietuvos kraštovaizdyje bebrų trobelės randamos daugiau nei 80% bebraviečių, todėl galima teigti, kad jos – dažnas bebraviečių infrastruktūros elementas (Ulevičius, Janulaitis, 2007).

Bebrams apleidus bebravietę patvankos dažnai suyra, o vanduo nusenka, taip pradeda formotis derlingos sąnašinės pievos (Naiman, Melillo, 1984). Šios pievos dar vadinamos bebrų pievomis, nes joms būdingas savitas, bebrų veiklos sukurtas, mikroreljefas, hidrologinis režimas, padidėjusi insoliacija bei aliuvio akumuliacija. Toks bebrų transformuotų buveinių sąlygų mozaikiškumas sukuria jose palankias sąlygas formotis įvairioms fitocenozėms.

Lietuvoje dar nėra pakankamai ištirta ant bebrų trobelių ir apleistose bebraviečių pievose susiformavusių augalų bendrijų rūšinė sudėtis ir struktūra, jų dinamika įvairiose sukcesijos stadijose, todėl šiame darbe siekiama charakterizuoti bebrų paveiktose buveinėse susiformavusias augalų bendrijas ir jas sudarančių rūšių ekologinius poreikius. Tokie tyrimai leidžia geriau suprasti šių žinduolių ryšį su juos supančia aplinka, spręsti apie jų daromą poveikį, jo mastą ir reikšmę ekosistemoms, taip pat prisideda prie vis opesne tampančios žmogaus ir bebro sambūvio problemos sprendimo būdų paieškos.